

Verdensborger

Globalt udsyn og kulturel indsigt

Februar 2024
Christian Dalsgaard & Annette Q. Pedersen

Verdensborger

– Globalt udsyn og kulturel indsigt

1. udgave 2025

Copyright © 2024 Forfatterne & NCFE

Forfattere: Christian Dalsgaard & Annette Q. Pedersen

Indholdsfortegnelse

Formål: Interesse og motivation for fremmedsprog	4
Metode	6
Kulturelle verdensborgerkompetencer – ‘nice to have’?	7
Overblik over resultaterne: Anbefalinger om verdensborgere i sprogfagene	9
I. Kulturbevidsthed i øjenhøjde – identitet og selvforståelse gennem sproget	11
1) Sæt fokus på ungdomskultur i mødet med andre lande	11
2) Arbejd med elevernes egen identitet og selvforståelse gennem sproget	13
3) Skab mindre ambitiøse forløb, men forpligtende udveksling over tid	16
II. Verdensvendt: Kulturmøde og udsyn	19
4) Engager eleverne i personlige kulturmøder med "rigtige mennesker"	19
5) Giv eleverne (globalt) udsyn i mødet med det, der forekommer anderledes	22
6) Brug sproget i autentiske samtalsituationer	25
Perspektiver på eksamensformer	29
Bilag 1: Deltagende skoler	30
Bilag 2: Oversigt over undersøgelsesspørgsmålene i de fire anvendte interviewguides.	31

Formål: Interesse og motivation for fremmedsprog

Denne publikation er resultatet af projektet *Digitale teknologier i fremmedsprogsundervisningen* i regi af Det Nationale Center for Fremmedsprog, NCFE. I alt otte skoler på ungdomsuddannelsesniveau har fået støtte til projekter, hvor lærere og elever har eksperimenteret med og undersøgt anvendelsen af digitale teknologier i sprogfagene i perioden 2021-2023.

Publikationen samler op på erfaringer fra elever og lærere, og der gives samlede anbefalinger om at tilrettelægge virtuelle udvekslingsforløb i undervisningen, inkl. opgaveforslag. Den samler også en stribe praktiske råd til skoler og deres ledelser om at planlægge denne type udvekslinger og afværge de praktiske udfordringer, der er, når der skal samarbejdes på tværs af skoler, lande og tidszoner. Tanken er at inspirere og hjælpe andre undervisere til at komme i gang med virtuel udveksling.

Det centrale mål med projekterne har været at undersøge, hvorvidt og hvordan digitale teknologier kan bidrage til **elevernes interesse og motivation for fremmedsprog**, og dette perspektiv er omdrejningspunktet for denne publikation. Dermed er muligheder og potentialer sat i forgrunden i projekterne og dermed også i denne publikations anbefalinger.

Dette er én ud af to publikationer, der henholdsvis har temaerne *Verdensborger* og *Digitale sprogværktøjer*, der udgør de to fokusområder for paraplyprojektet *Digitale teknologier i fremmedsprogsundervisningen*. Formålet med projektet har været:

- at udvikle undervisning i sprogfagene gennem inddragelse af teknologiers mange muligheder til at styrke elevernes interesse og motivation for fremmedsprog,
- at undersøge og eksperimentere med, hvordan digitale teknologier og redskaber kan understøtte og udvikle sprogundervisningen i ungdomsuddannelserne.

Erfaringerne i denne publikation stammer fra den halvdel af skolerne, der havde fokus på temaet *Verdensborger*.

Metode

NCFF-projektet *Digitale teknologier i fremmedsprogundervisningen* er et paraplyprojekt for i alt otte projekter, som otte skoler har ansøgt NCFF om støtte til at gennemføre i perioden 2021-2023. Skolerne har selv været ansvarlige for gennemførelse og evaluering af deres eget projekt, som er ansøgt inden for én af de to temarammer om *Verdensborger* og *Digitale sprogværktøjer*. En oversigt over de deltagende skoler og deres projekter kan findes i bilag 1.

NCFF har etableret en samlet projektramme for alle otte projekter. Denne projektramme har haft til hensigt at bidrage med fælles viden og inspiration fra eksterne eksperter til alle projekter, facilitere samarbejde og erfaringsudveksling på tværs af projekterne samt at indsamle og formidle erfaringerne fra projekterne.

Projektet har indsamlet erfaringer gennem interviews med alle involverede lærere og udvalgte elever på samtlige skoler. Alle interviews er gennemført som gruppeinterviews med henholdsvis 3-6 elever fra hver skole og samtlige involverede lærere på hver af de enkelte skoler (i alt 24 lærere). Tre af projekterne var 1-årige, og her er gennemført én runde af interviews med lærere og elever. Fem af projekterne var 2-årige, og i disse projekter er gennemført to runder af interviews med både lærere og (nye) elever. Det indsamlede materiale består samlet af:

- 13 interviews med lærere
- 13 interviews med elever

Interviewene er udført på baggrund af interviewguides til henholdsvis lærer- og elevinterviewene. Interviewene har særligt sat fokus på elevernes interesse og motivation for fremmedsprog gennem anvendelsen af digitale teknologier. Samtlige interviews er blevet lyttet igennem, delvist transskriberet og analyseret på baggrund af undersøgelsesspørgsmålene. Efter analysen af første runde af interviews blev begge interviewguides justeret til anden runde. En oversigt over undersøgelsesspørgsmålene i de fire anvendte interviewguides kan findes i bilag 2.

Kulturelle verdensborgerkompetencer – ‘nice to have’?

Udveksling med fokus på sprog og kultur i sprogundervisningen har mange fordele: det giver mulighed for praktisk anvendelse af sproget i autentiske talesituationer (og skriftlige udvekslinger), og det giver ikke mindst mulighed for, at eleverne kan få indblik i kultur, omgangsformer og dagligdag i de lande, hvor sproget tales. Men i praksis er der en tendens til, at det bliver ved drømmen. Det kan skyldes, at der er for mange praktiske og logistiske udfordringer ved at få to klasser til at mødes synkront online, eller at det opfattes som noget ekstra, et ‘nice to have’, og der er så mange andre krav og andet indhold, der også skal være plads til i sprogundervisningen.

Men hvad hvis de sproglige udvekslinger med andre unge kan være det, der giver eleverne motivation for overhovedet at interessere sig for at lære sprog? Fire skoler har udforsket mulighederne i at arbejde med temaet verdensborger ved at lave synkrone og asynkrone udvekslinger med klasser i andre lande.

Inden for Verdensborger-temaet har skolerne arbejdet med forskellige former for udvekslinger. Nogle klasser har skrevet til hinanden og derefter mødtes online og talt sammen. Andre har øvet sig på den mundtlige situation med deres egen klasse og derefter talt med ‘udvekslingsklassen’. Nogle har fulgt op med flere sessions eller skriftlige udvekslinger efter onlinemødet. I nogle tilfælde har det været 2-sproget udveksling: først målsproget (fx tysk) for at de danske elever kunne træne dette, derefter engelsk for at de tyske elever kunne træne dette – i andre tilfælde ét-sproget udveksling på fx fransk. Noget, der skal fremhæves fra elevernes erfaringer, er det, at eleverne giver udtryk for, at de bliver motiveret af at kommunikere med elever fra andre lande. En elev fortæller eksempelvis:

"Jeg elsker princippet om at have undervisning med nogen fra andre lande. Det er meget indelukket, når man kun lærer om de danske ting og hører om, hvad der sker i udlandet. Når man har fat i kilderne, får man en helt anden erfaring." (Elevinterview)

Det fremhæves som centralt for eleverne, at de oplever, at verden åbnes for dem. Mange af eleverne giver udtryk for, at det er en spændende og meget levende undervisningsform:

"Wow, nu har vi lige snakket med nogen fra [X-land]!" (Elevinterview)

Det er ligeledes lærernes indtryk, at eleverne får nogle spændende oplevelser af møder med elever fra andre lande. Dette illustreres fx gennem formuleringer som:

"Eleverne var helt høje efter onlinemødet." (Lærerinterview)

Der er oplagt noget spændende og noget nyt på spil i sådanne udvekslinger. Undervisningen bliver virkelig/autentisk for eleverne i den forstand, at der er tale om rigtige mennesker, rigtige unge, i den anden ende.

Overblik over resultaterne: Anbefalinger om verdensborgere i sprogfagene

Erfaringerne fra projekterne er blevet indsamlet (se detaljer i afsnittet om Metode), og i denne publikation har vi fokus på erfaringerne med, hvordan digitale sprogværktøjer kan bidrage til elevernes interesse og motivation for fremmedsprog. Det er blevet til følgende seks anbefalinger under de to overskrifter:

I. Kulturbevidsthed i øjenhøjde – identitet og selvforståelse gennem sproget

II. Verdensvendt: Kulturmøde og udsyn.

Først kommer der et kort overblik, hvorefter de enkelte anbefalinger uddybes.

I. Kulturbevidsthed i øjenhøjde – identitet og selvforståelse gennem sproget

Projekterne har vist, at eleverne især er interesserede i at lære om ungdomskultur gennem møder med elever fra andre lande, og at eleverne bliver motiverede af at få mulighed for at spejle sig i andre unges hverdag og liv.

1) Sæt fokus på ungdomskultur i mødet med andre lande

Eleverne peger entydigt på, at de oplever det som spændende og motiverende at kommunikere med unge fra andre lande om ungdomskultur, og at det især er den personlige indgang til fremmedsprogskultur, der er spændende.

2) Arbejd med elevernes egen identitet og selvforståelse gennem sproget

Både elever og lærere oplever, at møderne med unge fra andre lande sætter gang i elevernes refleksion over sig selv og deres selvforståelse, og eleverne bliver motiverede af disse møder med noget anderledes.

3) Skab mindre ambitiøse forløb, men forpligtende udveksling over tid

Lærerne oplevede entydigt, at det er et stort arbejde at etablere kontakt og udvikle

forløb i samarbejde med udenlandske skoler. Erfaringerne peger på, at man med fordel kan arbejde henimod udveksling, der strækker sig over længere tid, og som samtidig er mindre forpligtende i den forstand, at den ikke er afhængig af specifikke deadlines.

II. Verdensvendt: Kulturmøde og udsyn

Mange af projekternes lærere har haft som klar ambition at gøre eleverne mere verdensvendte. Sprogundervisningen bidrager til, at eleverne lærer at orientere sig ud mod verden og mod andre kulturer og til at åbne verden og gøre den tilgængelig for eleverne.

4) Engager eleverne i personlige kulturmøder med "rigtige mennesker"
"Projekterne har givet erfaringer med at placere eleverne i personlige kulturmøder, hvor de får erfaringer med autentisk, interkulturel kommunikation, der bidrager til elevernes evner til at håndtere menneske-til-menneske-interaktioner.

5) Giv eleverne (globalt) udsyn i mødet med det, der forekommer anderledes
Gennem interaktionen med unge fra andre lande har lærerne konfronteret eleverne med noget fremmed, og projekterne viser, at det kan vække elevernes nysgerrighed over for det anderledes og det ukendte.

6) Brug sproget i autentiske samtalsituationer
Eleverne har fået erfaringer med det levende sprog, talt af indfødte i autentiske samtalsituationer. Eleverne har oplevet, at det har været grænseoverskridende, og samtidig har det vist dem, at de faktisk godt kan "klare sig" på fremmedsproget.

I. Kulturbevidsthed i øjenhøjde – identitet og selvforståelse gennem sproget

Den første overskrift for anbefalingerne er *Kulturbevidsthed i øjenhøjde – identitet og selvforståelse gennem sproget*. Overskriften er opstået, idet eleverne giver udtryk for, at de er meget optagede af at lære om andres liv og ungdomskultur gennem møderne med elever fra andre lande. Eleverne er meget interesserede i at høre om de andre unges hverdag, og de bliver optaget af at spejle sig selv og deres egen hverdag i de andre unges liv. Der er derfor klare muligheder i at arbejde med ungdomskultur, herunder elevernes identitet og selvforståelse, gennem sprog og gennem møder med unge i andre kulturer. En elev har oplevet, at:

"Det gør det mere personligt, at det ikke bare er en tekst, du har fået stukket i hånden."
(Elevinterview)

Under denne overskrift peger erfaringerne fra projekterne som sagt mod følgende tre overordnede anbefalinger til, hvordan man kan udnytte online kommunikation og interaktion på tværs af landegrænser, som her uddybes.

1. Sæt fokus på ungdomskultur i mødet med andre lande
2. Arbejd med elevernes egen identitet og selvforståelse gennem sproget
3. Skab mindre ambitiøse forløb, men forpligtende udveksling over tid

1) Sæt fokus på ungdomskultur i mødet med andre lande

Det er meget tydeligt blandt eleverne, at de især er optagede af *ungdomskultur* i andre lande. De vil rigtig gerne vide noget om, *hvad* de andre unge laver både i skolen og i deres fritid. De er meget nysgerrige på og interesserede i at høre om helt almindelige hverdagsting:

"De emner, som min gruppe synes, var virkelig spændende var ungdomskultur i [land X] i forhold til her, sådan skolesystemmæssigt og hvordan man er sammen med sine venner, og hvordan man er sammen med folk generelt. Bare prøve at lære noget om deres kultur og deres skolesystem, fordi vi ikke vidste noget om det." (Elevinterview)

Som en elev fremhæver, er han/hun faktisk ikke først og fremmest motiveret af at besøge et andet land, men derimod af at lære om andre unge i andre lande:

"Fedt nok at besøge dem, men det vil ikke være det. Det er mere det der med at lære nogle unge fra et andet land at kende; hvordan de går i skole, hvordan deres tilgang er til skolen, hvordan de griber det an." (Elevinterview)

"Indblik i deres hverdag." (Elevinterview)

"Det flyttede sig hurtigt fra det skolerelaterede, selv om det stadig var indover, men det skiftede til noget hverdags, hvordan deres liv fungerer." (Elevinterview)

Nogle af lærerne i projekterne har i deres onlineudvekslinger arbejdet med specifikke faglige temaer, som de alligevel ville have arbejdet med. Det skyldtes ikke mindst, at det kan være svært at prioritere (ret meget) tid til onlineudveksling, hvis det ikke rammes ind af faglige temaer. Spørger vi eleverne, vækkes deres interesse altovervejende af ungdomskultur, og ud fra deres perspektiv bør det være omdrejningspunktet og det centrale tema. Omvendt siger eleverne, at det kan opleves som kunstigt, hvis de skal lave almindeligt "skolearbejde" sammen med unge fra det andet land.

Pointen fra eleverne er, at det er mere naturligt, at de snakker med hinanden og lærer hinanden at kende. Og det er ikke mindst den naturlige, virkelige oplevelse, der er motiverende og interessant for eleverne. Samtidig er det også her, at kulturbevidsthed i *øjnehøjde* kommer i spil. Det er gennem ungdomskulturen, at eleverne kan finde deres personlige indgang til fremmedsprogs kulturer. Som eleverne selv formulerer det:

"Det er en first-hand-oplevelse." (Elevinterview)

"Vi er unge, der snakker med andre unge. Vi har en ungdomskultur, og de har en ungdomskultur. Det kan være svært at slå op i en bog." (Elevinterview)

"Man fulgte deres liv og fik lov at være med til det, hvor de fik lov til at følge vores." (Elevinterview)

Den første anbefaling går derfor på først og fremmest at sætte fokus på ungdomskultur som det centrale emne for kommunikation og udveksling med elever fra andre skoler. Som nævnt kan et tema om ungdomskultur fungere som indgang til elevernes møde med unge i andre lande og til deres "mini-kulturer". Det indebærer at give eleverne opgaver, hvor de fortæller om sig selv, om deres skolegang, deres interesser, fritid, fester, venner,

fritidsaktiviteter, familieforhold, bolig, etc. Bliver samarbejdet af længere karakter kan der godt være potentiale i hen ad vejen også at brede det ud til andre faglige områder.

Eksempel: At være ung i Barcelona

Forløb

Forløbet er gennemført på et 3g-spanskhold sammen med en gymnasieklasse i Barcelona. Samarbejdsklassen blev fundet via eTwinning. Da eleverne i Barcelona havde et ønske om at træne deres engelske færdigheder, valgte samarbejdspartneren og læreren i Danmark at gøre forløbet til et online tandem-projekt, hvor eleverne vekslede mellem at snakke engelsk og spansk til møderne.

Forløbet bestod både af synkrone og asynkrone møder mellem eleverne:

1. Brevudveksling om dem selv for at lære hinanden at kende
2. Onlinemøde: en slags speed-dating
3. Vlog om deres by, skole, fritid og drømme
4. Julekort
5. Onlinemøde med udarbejdelse af et fælles produkt (en plakat med film, bøger og serier, de kunne anbefale hinanden)

I begge forløb er der gjort brug af Teams og Google Meet til onlinemøder. Derudover har eleverne og lærerne arbejdet i fællesdokumenter i Google Docs og Padlet og med skærmdeling ved de synkrone møder.

Formål

Fokus for forløbet har været at træne elevernes mundtlighed og fluency, og generelt træne det sprog, de forventes at kunne i 3g. Derudover har mødet med spanierne givet eleverne indblik i, hvordan det er at være ung i Barcelona. Udover de synkrone og asynkrone møder, har eleverne trænet mundtlighed med forskellige relevante mundtlige chunks og gambitter i timerne op til møderne. Projektet sætter desuden kernestof fra undervisningen i perspektiv, da mødet med det autentiske har været med til at be- og afkræfte forestillinger, fordomme og generelt har afstedkommet en undren hos eleverne om spansk ungdomskultur.

2) Arbejd med elevernes egen identitet og selvforståelse gennem sproget

I forlængelse af ovenstående fokus på ungdomskultur anbefaler vi, at man inden for temaet om ungdomskultur mere specifikt sætter fokus på kulturel identitet og selvforståelse. Ud

over at være interesseret i, *hvad* de unge i et andet land foretager sig, vil eleverne også gerne vide noget om, *hvem* de andre unge er. Hvad interesserer dem, hvad går de op i, hvad er deres syn på tilværelsen, etc.? Som en elev forklarer:

“Vi prøvede også bare at lære dem at kende, hvordan det er et være et individ, en [fransk/tysk/spansk] elev.” (Elevinterview)

Flere af lærerne i projekterne har netop en ambition om, at eleverne skal få indblik i individer og deres levemåder i andre kulturer med det hovedformål, at eleverne kan spejle sig i andre individer og reflektere over sig selv som individer, mennesker, unge – eller ligefrem verdensborgere. Lærernes intentioner kommer blandt andet til udtryk her:

"At man ser på friske øjne på sin egen kultur, når man ser den udefra. Man kan ikke sige, hvad der definerer danske værdier, men det kan man, når andre hjælper én med at se det." (Lærerinterview)

"Hvor eleverne kommer til at se sig selv i relation til andre kulturer. Hvad er man selv i forhold til andre sprog, kulturer og politiske område? Her har sprogfagene et særkendetegn." (Lærerinterview)

Eleverne giver ligeledes udtryk for, at de netop har oplevet at kunne spejle sig i de unge mennesker fra andre lande, og at de bliver gjort opmærksomme på sig selv i den proces. Der er mange fortællinger fra eleverne om, hvordan de er blevet overraskede over, hvordan hverdagen og livet ser ud for de unge i andre lande; fx lektier, skolegang, forholdet til lærere, computere som arbejdsredskab, fritidsaktiviteter, festkultur, fritidsarbejde, økonomi, etc. En elev beretter:

“Vi kan spejle os i dem. De går måske ikke så meget til fest. De lever på den måde. De krav, der bliver stillet dem. Så kan man spejle sig i det og måske lære noget. Tage noget af det, de gør godt, med sig. Og de kan tage med, hvad vi gør godt.” (Elevinterview)

Der ligger dermed særlige potentialer i sprog til at rokke ved elevernes selvforståelse og identitet. Kulturmødet kan være adgang til både ens egen kultur og identitet og andres kultur og identitet.

Dette fokus på identitet og selvforståelse som faglige temaer peger på, at det primære fokus ikke (i udgangspunktet) bør være på det rent sproglige; altså på, hvorvidt eleverne nu taler eller skriver tysk, engelsk, fransk eller spansk korrekt. I stedet er fokus på at give eleverne et førstehåndsindblik i individer og kulturer og i den henseende bliver det rent sproglige arbejde mindre centralt, mens mestringsoplevelserne, oplevelsen af agency bliver mere centrale. Lærerne fortæller også, at deres primære fokus er interaktionen og udvekslingen mellem de unge og i mindre grad, om de fx taler fransk eller slår over i engelsk. Eleverne har det på samme måde: de vil gerne lægge den sproglige korrekthed i baggrunden og have fokus på at formidle et budskab og ikke være optaget af formen:

“Hvis det skulle være en livechat, er det vigtigt, at man fjerner meget af den skolerelaterede del af det. Det behøver ikke at være så grammatisk fantastisk. Det skal egentlig bare være en opgave i at prøve at kommunikere fornuftigt med en, der ikke taler lige så fantastisk engelsk eller fransk, som du gør.” (Elevinterview)

Eksempel: Pennevenner

Formål

Det overordnede formål har været at få Frankrig og Spanien ind i klasselokalet ved at give eleverne mulighed for at udveksle fransk/spansk med en penneven, der sidder i det tilsvarende land. Ønsket er at styrke elevernes motivation og gejst for sprogfaget samt at skabe nære relationer med folk, der kan give et andet perspektiv på det at være europæer. Fagligt fokus har været på særligt sprogfærdigheder og kulturforståelse. Heri indgår også udtale, skriftlighed og mundtlighed.

Forløb

Følgende forløb er gennemført med henholdsvis en fransk og en spansk samarbejdsklasse:

1. Spørgeskema: Eleverne introduceres til projektet og udfylder et spørgeskema, der indeholder en række spørgsmål om dem selv (besvares på engelsk).
2. Intro til penneven: Hvem er din penneven? Hvad kunne du tænke dig at vide om ham/hende? Udarbejd et lille skriv om dig selv på fransk/spansk og skriv også nogle spørgsmål til din penneven.
3. Udveksling: Elevernes skriv + spørgsmål udveksles med modtagerholdet, der tager imod og svarer. Man kan vælge at lade de spanske/franske elever skrive deres svar på engelsk
4. En kort video om din skole/by: Eleverne arbejder i grupper på at lave en kort video, hvor de viser og fortæller om deres skole (evt. også lidt af byen). Her har de mulighed for endelig at "vise ansigt". Det er en god idé her at lade de danske elever lave videoen på engelsk, og de franske/spanske elever lave videoen på deres modersmål (med undertekster på målsproget!). På den måde glider arbejdet lidt lettere, og eleverne lærer sprog ved at se modtagervideoerne. (Her er det en god idé at lærerne på forhånd har koordineret: Hvad forventer vi af videoen? Skal den filmes af eleverne? Kan det blot være en billedcollage med voice-over? Skal temaet ændres?)
5. Forberedelse af live-møde: De danske elever forbereder nogle franske/spanske spørgsmål til deres pennevenner.
6. Live-møde: Foregår virtuelt – evt. i grupper. Her har eleverne mulighed for at snakke med hinanden direkte og lære hinanden at kende. Foregår nok primært på engelsk – derfor vigtigt med forberedte spørgsmål, så der også kommer noget 2. fremmedsprog på.

3) Skab mindre ambitiøse forløb, men forpligtende udveksling over tid

De fleste af lærerne i projekterne har gennemført afgrænsede forløb, hvor eleverne har kommunikeret med elever fra andre lande. Det er meget tydeligt, at det er et stort arbejde for den enkelte lærer at få kontakt til en lærer i et andet land (fx via eTwinning) og dernæst ikke mindst at få etableret et samarbejde og udviklet et forløb, der giver mening for begge parter – og ikke mindst helt praktiske koordineringsproblemer med forskellige undervisningstidspunkter, helligdage, tidszoner etc.

Erfaringerne viser helt overordnet, at det er en (for) stor opgave for den enkelte sproglærer at håndtere et samarbejde med en skole fra et andet land. Det er en stor fordel for de skoler, der har etableret faste samarbejdsaftaler, venskabskoler eller andre skolesamarbejder, som lærerne kan benytte sig af.

På baggrund af lærernes udsagn anbefaler vi, at skoler prioriterer skolesamarbejder med venskabskoler, som sproglærere kan arbejde sammen med om forløb i sprogfagene. Det handler om at bevæge sig fra personafhængige initiativer til et strategisk organisatorisk indsatsområde.

Derudover peger på lærernes og elevernes erfaringer på, at det kunne give mening at strække kommunikationen med andre klasser ud over længere tid. Lærerne har ofte kørt nogle forholdsvis korte forløb, hvor der er planlagt kommunikation og interaktion mellem eleverne i klasser i to lande. Ofte har både lærere og elever anset det synkrone videomøde som den primære eller bedste kommunikationsform til kulturmødet. Erfaringerne peger imidlertid på, at man med fordel kan arbejde med kommunikation og interaktion både i flere forskellige former (synkront og asynkront) og over længere tid.

Dette skal ikke mindst ses i lyset af elevernes ønske om at komme til at lære de andre elever og deres hverdagsliv og ungdomskultur at kende (som beskrevet ovenfor). På den baggrund giver det mening, at man følger med i hinandens skoleliv over længere tid. Og samtidig kan det – i lyset af udfordringerne med at planlægge og koordinere aktiviteter på tværs af klasserne – give mening, at man også arbejder mere med asynkrone kommunikationsformer, hvor der ikke er krav om respons hver gang, eller med det samme. Det kunne være gennem tekster, videoer og billeder, der beretter om, hvad man foretager sig i skolen (og i fritiden). Udgangspunkt kunne være, at man fokuserer på, hvordan man kan få andre lande/kulturer ind i klassen på forskellige måder og over længere tid og dermed bidrage til at opbygge en stærkere relation til en anden klasse.

Erfaringerne peger på, at man derfor med fordel kan arbejde med afleveringsformer i form af autentiske opgaver, som har til formål at kommunikere om sig selv, klassen og skolen til venskabsklassen i et andet land. Eleverne giver i denne forbindelse udtryk for, at det giver mening for dem og motiverer dem at udarbejde produkter/afleveringer, der skal bruges til

noget – der har en specifik modtager i form af den anden klasse. De kunne eksempelvis lave beretninger (fx præsentationer, videoreportager eller podcasts) fra skolefester, fra fredagsbaren, fra koncerter, teaterstykker, etc., der finder sted i eller uden for skolen.

Det er en tydelig erfaring fra projekterne, at der er et meget højt udbytte for eleverne og deres motivation, men (til tider alt for) meget praktisk koordineringsarbejde i det for den enkelte sproglærer. Det kan derfor stærkt anbefales, at man som skole arbejder strategisk på at skabe varige samarbejdsrelationer med andre skoler.

Og endelig er det en fordel, hvis skoleledelse og skemaplanlæggere lokalt bakker op, så det ikke er den enkelte fransk- eller spansk lærer, der har ansvaret for alt det praktiske, fx ved at hjælpe med fleksibilitet i skemalægningen. Sådanne aftaler og intern organisering vil gøre det mindre sårbart – og næste års fransk lærer kan lettere gå ind i samarbejdet i stedet for den nuværende, hvis samarbejdet ikke er hængt op på en personlig kontakt, men er et skolesamarbejde.

Eksempel: Virtuel udveksling på eTwinning

Formål

Formålet var, at eleverne skulle kommunikere autentisk på fremmedsproget med modersmålstalere samt opnå interkulturelle kommunikative kompetencer. Forløbet havde især fokus på fluency, sprogfærdigheder, kulturforståelse, den autentiske dialog/kommunikation, mod og selvtillid samt ungdomskultur.

Forløb

Læreren fik kontakt via eTwinning til en teknisk skole i Frankrig, der gerne ville udveksle på fransk om skoleliv/privatliv i hhv. Danmark og Frankrig. Forløbet blev afviklet asynkront.

1. Eleverne startede med at skrive et brev på fransk til en 'penneven' fra partnerskolen om deres skoleliv/privatliv.
2. Derefter filmede de i grupper en video fra hver deres gymnasium, som de sendte til hinanden.
3. Til slut lavede hver skole en Kahootquiz med spørgsmål om hhv. Danmark og Frankrig.

Kommunikation på Instagram:

Parallelt hermed kunne eleverne udvælge en eller flere profiler (personer, virksomheder, organisationer...) som de ville følge og interagere med (enten direkte via privatbeskeder eller via kommentarfunktionen, hvor de også kunne kommunikere med profilens andre følgere). Målet var at forsøge at få en dialog med så mange som muligt / så lang en dialog med en enkelt person som muligt, igen for at eleverne kunne kommunikere autentisk. Dernæst præsenterede de deres dialoger for klassen, og vi reflekterede sammen om strategier til at bruge/træne sit fremmedsprog på de sociale medier.

Eksempel: Brev- og videoudveksling med Tahiti

Formål

1. Formålet med brevene var at udfordre eleverne i tekstlæsning og formidling. Eftersom det var skriftligt var der her også fokus på syntaks.
2. Fokus for videopræsentationerne var syntaks, formidling og især mundtlig formidling.

Forløb

Læreren fik gennem eTwinning kontakt til en lærer på Tahiti, som deltog i forløb i både en 2.g- og 3.g-klasse. I 2.g-klassen skrev eleverne en kinesisk præsentation af sig selv. Derefter modtog de præsentationer fra Tahiti. Eleverne skulle læse og forstå modtagne breve og præsentere dem for deres danske klassekammerater. I 3.g-klassen lavede eleverne en videopræsentation af sig selv og deres familie (4-5 min). Der blev i alt sendt 15 videoer af sted – mens klassen dog kun modtog 3 korte videoer fra samarbejdsklassen.

II. Verdensvendt: Kulturmøde og udsyn

Mens overskriften *Kulturbevidsthed i øjenhøjde* mest retter sig indad mod den enkelte elevs selvforståelse, handler overskriften *Verdensvendt: Kulturmøde og udsyn* om, at eleverne orienterer sig ud mod verden og andre kulturer. Denne sektion handler om de potentialer, der ligger i at åbne verden for eleverne. Det handler om at give eleverne adgang til verden og *vise* dem, at de kan få adgang til den – og at denne adgang ikke mindst går via sprog og mere specifikt via kompetencer til at indgå i interkulturel kommunikation. En lærer forklarer en central ambition ved online udveksling således:

"At klare sig. Verdensvendthed. Nysgerrighed på den anden. Åbenhed og nysgerrighed over for andre mennesker og andre kulturer." (Lærerinterview)

Overskriften *Verdensvendt: Kulturmøde og udsyn* dækker over tre anbefalinger til, hvordan man kan give eleverne adgang til kulturer:

1. Engager eleverne i personlige kulturmøder med "rigtige mennesker"
2. Giv eleverne (globalt) udsyn i mødet med det, der forekommer anderledes
3. Brug sproget i autentiske samtalsituationer

4) Engager eleverne i personlige kulturmøder med "rigtige mennesker"

Den første anbefaling under verdensvendthed sigter mod at give eleverne erfaringer med selve den interkulturelle kommunikation i kulturmødet. Det vil sige at give den enkelte elev kompetencer til at kunne møde individer fra andre lande og kulturer og kunne komme dem i møde – at kunne indgå i dialog med "de andre". For denne lærer har det netop været et centralt fagligt fokusområde at arbejde med selve kulturmødet:

"Menneske til menneske. Den menneskelige interaktion. De gør sig umage for at forstå. Den måde, at man imødekommer hinanden på. Turtagning, høflighedsprin-

cipper. Meget i det møde med andre mennesker. Utrolig fint med denne respekt, tolerance, anerkendelse. Viljen til, at interaktionen skal lykkes." (Lærerinterview)

Det er vigtigt at understrege, at dette mål ikke er opnået ved at etablere en videoforbindelse mellem elever fra to lande. Lærerne har arbejdet med og rejser en række spørgsmål om, hvordan eleverne lærer at deltage i denne form for kommunikation. Hvilke kompetencer er nødvendige for at indgå i dialog med fremmede fra andre kulturer? Hvad skal eleverne eksempelvis vide om landet, skikke, levemåder, etc.? Og hvad skal de vide om omgangsformer og lignende i andre kulturer?

Erfaringerne fra projekterne viser, at det i høj grad er lykkedes for eleverne (og lærerne) at etablere interkulturel kommunikation, som ikke bare har bevæget sig på en overflade af udveksling, men er blevet til decideret dialog og har resulteret i kendskab på tværs af landegrænserne. Eleverne fortæller det selv:

"Man ender også med at kende dem overraskende godt i forhold til, at de er totalt fremmede mennesker." (Elevinterview)

"Vi fik lov til at leve med dem. Det bliver også mere menneskeligt." (Elevinterview)

Eleverne får gennem online udvekslinger erfaringer med, at de kan tale med og bevæge sig ind på "de andre".

Eksempel: Virtuelle møder

Formål

Formålet var både at træne elevernes mundtlige sprogfærdigheder på fransk samt at øge deres kulturforståelse gennem den kulturelle udveksling, hvorfor det også var acceptabelt/nødvendigt, at dele af udvekslingen foregik på engelsk.

Forløb

I begyndelsen af forløbet producerede eleverne videoer på fransk i grupper til en konference på den franske skole ud fra temaet "What does Europe mean for you?" med følgende instruktion:

"I skal danne grupper, som laver en kort video på fransk med engelske undertekster om, hvad Europa betyder for jer. Videoerne skal deles med vores venskabsskole i Frankrig efter påske. Jeres produkt må gerne være kreativt og inddrage skuespil, digtoplæsning eller musik, men det kan også bare være udformet som en tale eller en samtale."

Disse videoer blev vist til konferencen på den franske skole, og den franske lærer viderefremmede dem efterfølgende til sin kollega.

Den danske og franske lærer planlagde dernæst en virtuel udveksling, hvor eleverne udfyldte et spørgeskema, hvor eleverne skulle skrive om sig selv og deres fritidsinteresser, herunder specifikt om musik og kultur. På baggrund af besvarelserne matchede lærerne eleverne parvist i forhold til at udveksle videoer og mødes online i GoogleMeet. De danske elever arbejdede parvist med en video på fransk med følgende instruktion:

“ÊTRE JEUNE AU DANEMARK : Les élèves danois préparent une vidéo (3-5 minutes) sur le rôle de l'anglais dans la société danoise, comment il est enseigné à l'école, et comment les jeunes trouvent et utilisent l'anglais dans leur vie quotidienne.

De franske elever arbejdede individuelt med en video om fransk mad på engelsk.

Det virtuelle møde tog udgangspunkt i spørgsmål, som eleverne havde forberedt til hinanden om videoerne og om ungdomsliv i Frankrig og Danmark. Nogle af de danske par måtte gå sammen i firemandsgrupper for at møde en tremandsgruppe fra Frankrig, mens andre mødtes parvist, for at få det til at gå op. Selve mødet varede 30 minutter, hvoraf de første 10 minutter foregik på fransk og resten på engelsk.

Eksempel: Personlige kulturmøder

Formål

Samarbejdet med den belgiske klasse havde fokus på kulturforståelse (ungdomskultur), at bruge fransk autentisk og metarefleksion.

Forløb

Læreren har i et samarbejde med en belgisk kollega planlagt et treleddet forløb, hvor eleverne skal:

1. præsentere sig på fransk i et portræt (skriftligt produkt)
2. hilse på hinanden virtuelt i form af en opfølgning på det individuelle portræt. Eleverne fortæller fx om familieforhold, husdyr, dagligdag, fritidsjob mm.
3. fortælle om hinandens skolesystemer (kreativ opgave), herunder skema, lærer-elev-relation, fag, faglokaler, kantine, fredagscafé mm.

Eksempel: "Jeg kan faktisk godt kommunikere med en franskmand!"

Formål

- Styrke den interkulturelle viden/forståelse
- Ungdomskultur i Danmark og Frankrig
- Mundtlighed i virkeligheden (jeg kan faktisk godt måske kommunikere med en franskmand!)

Forløb

Forløbet tog afsæt i materialet fra NCFE's konkurrence "Dyrk sproget". Ved at bruge materialet fra NCFE, der fokuserede på interkulturelle kompetencer "L'image de la France - L'image du Danemark" og "Nos habitudes virtuelles", fik de danske elever en forhåndsviden/forståelse, som de kunne tage udgangspunkt i til det virtuelle møde med en fransk 2g-klasse. Læreren havde en udvekslingskontakt i Frankrig, som var med på idéen om at mødes én gang virtuelt, hvor parterne hver især havde forberedt spørgsmål ud fra de ovenstående emner. Udgangspunktet var, at samtalen startede på fransk i små grupper, men det var også ok, hvis eleverne talte engelsk hen ad vejen. Succeskriteriet var, at de kommunikerede om emnerne i ca. 30 minutter.

Klassen arbejdede med emnerne i ca. 4 blokke à 90 minutter inden det virtuelle møde. Eleverne arbejdede primært selv og brugte quizlet. Teams blev anvendt til det virtuelle møde med Frankrig, hvor eleverne i mindre grupper sad sammen ved en computer.

5) Giv eleverne (globalt) udsyn i mødet med det, der forekommer anderledes

I forlængelse af selve kulturmødet med et andet menneske er der blandt lærerne også en ambition om at bidrage til, at eleverne får et bredere globalt udsyn i mødet med det nye, fremmede og anderledes i andre kulturer. Det handler ikke mindst om at bidrage til, at eleverne opnår en nysgerrighed og en åbenhed over for det, der er anderledes. Mens det for kulturmødet er mennesket og det personlige møde, der er i centrum, handler det globale udsyn om at opnå forståelse for det fremmede eller ukendte i form af værdier, syn, holdninger, livsbetingelser, etc. En lærer forklarer sin ambition.

"Ud over det sproglige, synes jeg også, det er vigtigt, at eleverne får øjnene op for, at der er en verden uden for, hvor elever i [land] eller [land] ikke er så forfærdelig anderledes end vi er. De lytter til den samme musik, de har samme håb for fremtiden ... Det er noget af det sjoveste at finde ud af, at vi er ikke så forskellige. Vi taler forskellige sprog, har forskellige værdier og traditioner, men når det kommer til stykket, er vi alle verdensborgere. Det er for mig vigtigt." (Lærerinterview)

Dette er centralt, for at man kan tale om, at eleverne bliver verdensborgere; at de har et reelt globalt udsyn og en forståelse (og accept) af det anderledes. En lærer forklarer sit formål med dette arbejde:

"Vi skal ikke bare give eleverne det, de gerne vil have. Et af mine ypperste formål er at åbne deres øjne for noget, de ikke har set før. Meget gerne også gå i opposition til det. Forholde sig til det. Det synes jeg, er meget vigtigt." (Lærerinterview)

"Det handler i høj grad om, at de er verdensvendte. Netop få dem ud over deres egen navle. Få dem ud over, at når man møder noget, der er anderledes, så er det bare mærkeligt." (Lærerinterview)

"Nysgerrigheden på det, der er anderledes. Når man er nysgerrig, finder man også ud af det, vi har til fælles." (Lærerinterview)

Det er meget tydeligt fra elevernes oplevelser, at de har mødt noget anderledes, og at de ad den vej er blevet konfronteret med deres egne forforståelser. Mange elever fortæller om, hvordan forholdene og hverdagen er anderledes hos de andre unge i de andre lande. "Det var så anderledes!", som en elev fortæller og nævner som eksempel, at de spiser sent sammenlignet med i Danmark og der er varmt i deres land.

Det er i den forbindelse vigtigt at understrege, at eleverne faktisk ikke først og fremmest er interesserede i den "store kultur" fra fremmedsprogslandet. Eleverne er meget interesserede i de meget lokale "mini-kulturer", de kan lære om gennem andre unge, jf. også et dynamisk kultursyn. Fx nævner nogle elever, at det var spændende for dem at høre om franske elevers syn på Paris, som de danske elever selv havde hørt fremstillet som "kærlighedens by", mens de franske elever fremhævede rotteproblemerne i hovedstaden. Som en elev fortæller:

"For mig er det mere spændende at komme ned i mini-kulturerne, hvor der er meget mere diversitet. Det synes jeg er mere spændende." (Elevinterview)

"Man kan bedre relatere det [til sig selv]. Vi lever jo også i de mini-kulturer." (Elevinterview)

"Det var fedt, at man kunne snakke med virkeligheden, hvor det ikke blev generaliseret." (Elevinterview)

Og som en elev udtrykker det, kan online udveksling give dem et andet og meget nuanceret udsyn – ikke mindst, fordi det baserer sig på en dialog med unge fra andre lande:

"Når vi lærer om [landets] kultur, er det noget, man lige kan slå op i en bog eller finde på nettet. Men når man så rent faktisk møder unge og møder deres kultur, er det en helt anden oplevelse og en helt anden forståelse." (Elevinterview)

Eksempel: Kulturforståelse og engelsk som Lingua Franca Formål

De centrale formål med forløbet var kulturforståelse og Engelsk som Lingua Franca.

Forløb

Forløbet bestod i et samarbejde mellem lærere fra Serbien, Portugal, Italien, Tyrkiet og Danmark. Der var i alt 5 lærere med en klasse hver. Opgaverne lå spredt ud over skoleåret fra september til maj. Delopgaverne var som følger:

1. Sammenligning af familier
2. Top 5 jobs, og begrundelse af hvorfor
3. Præsentationer om miljøproblemer, og efterfølgende diskussion af hvad man kan gøre selv/lokalt
4. Madlavning af hinandens nationalretter
5. Sammenligning af byer, man kommer fra
6. Quiz om kendte mennesker, som ændrede verden, fra de forskellige lande
7. Evaluering

Udvekslingen var tænkt til at foregå i et forum på Twinspace, hvor eleverne kunne arbejde sammen, men i virkeligheden fandt eleverne hurtigt mere fleksible måde at kommunikere på. Produkterne skulle udarbejdes ved hjælp af forskellige værktøjer, som AnswerGarden, Venn-diagram, video, Powerpoint med indtalt tekst, Kahoot, m.m.

Nogle af opgaverne var meget afgrænsede og kunne laves og fuldføres i klassen (som fx madlavning i grupper med efterfølgende fællesspisning på skolen), andre krævede, at eleverne arbejdede sammen i internationale grupper, når de kunne afse tid.

Eksempel: Faglige samtaler

Formål

Formålet har primært være at få eleverne til at kommunikere med modermålstalende om et emne, som begge kender til. Videopræsentationen havde fokus på især mundtlighed, men også formidling og syntaks.

Forløb

Dette forløb var et samarbejde med en amerikansk skole (og delvist en brasiliansk). I to engelskforløb (2.g og 3.g) startede eleverne med at præsentere sig selv i små korte videoer, og de fik dernæst til opgave at kommentere mindst tre videoer fra det andet land.

Herefter blev eleverne delt ud i smågrupper på ca. fire elever, der enten synkront skulle tage hinanden med på deres skoler og fremvise skolerne eller lave endnu en video om deres skoledag (hvis det synkront ikke var muligt at gennemføre). Endelig skulle eleverne filme deres eget hjem for at vise de kulturelle forskelle, der findes. Videofilerne blev i det første projekt gemt på Canvas, en filtjeneste, som HCC stille til rådighed, i det næste projekt i Google.

Herefter begyndte det egentlige faglige arbejde: I 3.g-projektet arbejdede klassen og den amerikanske klasse med amerikansk og dansk immigration og værdier. Der blev læst tekster om disse emner på engelsk, og teksterne blev diskuteret af eleverne online i Break-out rooms, hvor hver lærer var ansvarlig for et antal rum. Endelig afsluttedes med en debat, hvor eleverne påtog sig faste roller, enten som modstandere eller tilhængere af fri immigration. Projektet forløb synkront, og var muligt, da den danske klasse havde fået sene timer, mens den amerikanske klasse havde morgentimer.

I 2. g-projektet blev en klasse fra Brasilien også involveret. Af tekniske årsager blev dette projekt nødt til at foregå asynkront bortset fra to aftener, hvor eleverne frivilligt deltog i dels en amerikansk forelæsning, dels kommunikerede med deres partnere i USA og Brasilien.

6) Brug sproget i autentiske samtalsituationer

Den sidste anbefaling handler om at udnytte virtuelle udvekslinger til at etablere virkelighedsnære kommunikationssituationer for eleverne. Lærerne fremhæver i høj grad "autenticitet", "autentisk kommunikation" og "praksisnær kommunikation" som centrale potentialer ved og motiver bag ved virtuelle udvekslinger. Flere lærere forklarer, at de gerne vil placere eleverne i autentiske samtalsituationer, hvor de ikke blot kan slå over i dansk eller få læreren til at færdiggøre deres sætning. Samtidig handler det også om at få eleverne til at opleve det levende sprog, talt af indfødte, der ikke nødvendigvis taler så standardiseret, langsomt og tydeligt som deres lærer.

Elevernes oplevelser af de synkronte videomøder med andre elever har været, at det i udgangspunktet var grænseoverskridende, når de pludselig sad over for et fremmed menneske. Men derudover har flere af dem netop erfaret, at de godt kan tage fremmedsproget i brug, når det gælder:

"Man skulle ligesom sige noget. Man kunne ikke bare sidde og kigge på dem. Jeg prøvede bare, og så gik det egentlig meget godt. Jeg lavede nogle små fejl, men de kunne godt forstå, hvad jeg sagde. Det var sjovere end normal undervisning."
(Elevinterview)

Selv om den grænseoverskridende oplevelse i mødet med fremmede mennesker er en del af målet med samtalerne, har nogle af lærerne brugt tid på at forberede eleverne på de

synkroner møder, således at eleverne eksempelvis har øvet spørgsmål og svar med elever fra egen klasse forud for møderne.

Endelig har lærerne også haft et mål om at give eleverne den oplevelse, at de faktisk godt kan bruge deres talte fremmedsprog til at kommunikere med fremmede. De *kan* faktisk bruge det sprog, de har lært – i den virkelige verden. Dette er også en erfaring, som elever giver udtryk for:

"Jeg synes, det er fedt at bruge mit sprog til noget, at jeg kunne bruge mit [tysk/spansk/fransk] til at snakke med ham. Jeg får en fed følelse af at kunne snakke [tysk/spansk/fransk]." (Elevinterview)

"Giver en højere grad en menneskelig forbindelse til sproget." (Elevinterview)

"At man kan få en forståelse for en anden kultur, og man lærer sit sprog på en anden måde. Det bliver mere daglig tale." (Elevinterview)

Det er vigtigt at understrege, at autentiske samtalsituationer ikke udelukkende består af synkroner mundtlige videomøder. Eleverne har også haft oplevelser af autentisk dialog gennem andre kommunikationsformer. Eksempelvis oplevede en klasse, at de lærte elever fra et andet land godt at kende, selv om de udelukkende kommunikerede ved at sende videoer frem og tilbage (på grund af tidsforskel). Derudover har chat vist sig at være en meget velfungerende kommunikationsform for eleverne. Eleverne har gode erfaringer med at chatte med unge fra fremmedsproglandet.

I en chat har eleverne tid til at læse, forstå, tænke sig om og formulere et svar, og det er en kommunikationsform, de kender og er fortrolige med, hvilket også bidrager til at gøre den autentisk:

"Jeg skriver med min [penneven] over Instagram, for så behøver det ikke at være så formelt, hvor man skriver et langt brev og korrektur skal være i orden. Så svarer man bare hurtigt." (Elevinterview)

Samtidig kan en chat nemmere forløbe over længere tid (og være asynkron), hvilket gør det muligt for elever at skrive med hinanden og følge med i hinandens hverdag over en længere periode. Det har ofte været eleverne selv, der har taget initiativ til den forlængede kommunikation.

"I min gruppe skrev vi sammen i syv dage. Vi delte musik, de sendte billeder. Vi snakkede lidt om vejret. Samtalen blev holdt kørende rimelig længe. Det gjorde det sjovere. I sidste ende ved man rimelig meget om hinanden. ... Det var det, der motiverede mig." (Elevinterview)

Eksempel: Autentisk mundtlig sprogproduktion

Formål

De fire onlinemøder har primært sat fokus på elevernes umiddelbare, autentiske mundtlige sprogproduktion og -forståelse samt på kulturmøderne med unge fra flere forskellige lande.

Forløb

Et 2.g tyskhold har de seneste to år mødt jævnaldrende unge fra syv forskellige lande gennem onlinemøder i tyskundervisningen. I løbet af 1.g har klassen haft to onlinemøder med tyskelever (med seks forskellige nationaliteter) fra danske skoler, og i løbet af 2.g har klassen haft to onlinemøder med en tysk gymnasieklasse.

- **1.g, onlinemøde 1:** Emnet var „Meine Stadt“, og projektet bestod i, at eleverne lavede Youtube-videoer om deres hjembyer, sendte dem til hinanden og derefter havde et onlinemøde over Teams, hvor de uddybede deres videoer og førte en samtale på tysk om dem.
- **1.g, onlinemøde 2:** Emnet var „Meine Interessen“, og projektet bestod i, at eleverne lavede Padlets om deres interesser, sendte dem til hinanden og derefter havde et onlinemøde over Teams, hvor de uddybede deres Padlets og førte en samtale på tysk om dem.
- **2.g, onlinemøde 1:** Emnet var „Jung sein in Deutschland und in Dänemark“, og projektet bestod i, at vi sammen på holdet formulerede spørgsmål til den tyske klasse. De i alt 58 spørgsmål dækkede over alt fra familieforhold, boform, traditioner, dagsrytme, madvaner, sovevaner, skoledag, skolesystem, fritidsliv, skærmforbrug, forbrug af sociale medier, kæledyr, læsevaner, yndlingsfilm, -tv-serier og -musik, interesse for politik, fremtidsdrømme, rejsedrømme, studiemuligheder, trends, bæredygtighed, transport til og fra skole samt forhold til lærere, karakterer og lektier m.m. På onlinemødet, som foregik over et Teams-lignende program på intranettet på den tyske skole, stillede både de danske og de tyske elever hinanden udvalgte spørgsmål.
- **2.g, onlinemøde 2:** Emnet var „Multikultur“, og projektet bestod i, at klassen sammen formulerede spørgsmål til den tyske klasse. De i alt 30 spørgsmål dækkede over de unges oplevelse af deres land som værende multikulturelt: multikulturelle byer og bydele, politisk debat om integration, mediernes behandling af integration, integrationshistorie, integrationsinitiativer på mikro- og makroplan, udfordringer og styrker ved et multikulturelt samfund, skolernes og fagenes behandling af emnet integration, elevernes egne erfaringer og holdninger m.m. På onlinemødet, som foregik over FaceTime, stillede både de danske og de tyske elever hinanden udvalgte spørgsmål.

Før de fire onlinemøder, som varede henholdsvis 60, 60, 70 og 30 minutter, brugte eleverne en del tid på at forberede sig sprogligt på onlinemøderne. De fik udleveret ark med "Redemittel", som skulle hjælpe dem til at kunne formulere sig på tysk, alt efter om der skulle præsenteres, forklares, kommenteres eller diskuteres noget. Eleverne afholdt møderne med hinanden før de rigtige onlinemøder, så alle havde prøvet at tale det hele igennem. Under disse seancer skrev eleverne på dansk ind i et fælles Google Docs, hvad de havde af yderligere behov for formuleringshjælp, og læreren oversatte til tysk.

Eksempel: Forberedelse af digital udveksling

Formål

- Mundtlig sprogfærdighed, improvisation, lytteforståelse
- Udtale
- Kendskab til baskisk kultur som del af Spanien
- Motivation: At tale med andre unge på et fælles sprog og lære dem at kende

Forløb

En 2.g spanskklasse har forberedt sig på digital udveksling med et engelskhold fra Baskerlandet. Planen er, at eleverne i mindre grupper (efter interesser) cirka en gang om måneden skal mødes virtuelt om et forudbestemt emne, som de skal snakke om med den spanske klasse – halvdelen af tiden på spansk og den anden engelsk.

Først udfyldte eleverne et skema med grundlæggende spørgsmål til personlig præsentation. Dette skema skal dels tjene til at sammensætte grupperne, og dels til at eleverne kan træne deres personlige præsentation i mødet med eleverne fra Spanien. Besvarelsen var på spansk for de danske elevers vedkommende og engelsk for de spanskes. Besvarelsen blev brugt som skriftlig aflevering.

Samtidig gennemførte vi på det danske hold et forløb om regionerne i Spanien med fokus på Baskerlandet og Catalonien, så de kendte til de baskiske elevers mere generelle baggrund. Skemaerne blev udfærdiget og udfyldt af begge hold, og udvekslet mellem lærerne.

(På grund af corona og presset skema på den baskiske skole lykkedes det desværre aldrig at få aftalt selve den virtuelle udveksling.)

Udvekslingen blev dog gennemført som et rollespil på det danske hold, hvor de blev opdelt i to grupper – danskere og baskere – som fysisk sad to forskellige steder på skolen. De blev sat sammen to og to og fik udleveret både deres egen besvarelse og nogle baskiske elevers, og ringede hinanden via Teams. De måtte kun tale spansk, men kunne til gengæld arbejde sammen med den anden elev i samme lokale om at forstå og formulere sig.

Perspektiver på eksamensformer

Lærerne i projekterne om Verdensborger oplever ikke, at eksamen og læreplanerne står i vejen for, at de kan arbejde med udveksling og interaktion med elever fra andre lande. Dog oplever de samtidig heller ikke, at hverken eksamen eller læreplaner lægger særligt vægt på dette perspektiv. Som lærerne fortæller:

“Man skal improvisere for at få det til at passe med læreplaner.” (Lærerinterview)

“Jeg opgiver ikke noget af det her til eksamen.” (Lærerinterview)

For mange af lærerne er deres forløb med interaktion med skoler i andre lande noget, de virkelig brænder for, og som de finder særligt berigende for eleverne. Derfor udtrykker nogle af lærerne også, at de gerne så, at dette område fik en større rolle i læreplaner (og evt. til eksamen).

"Fantastisk, hvis der i læreplanen stod, at du skal lave noget samarbejde med skoleformer fra andre lande."

Derudover er flere af lærerne optaget af, at elevernes skriftlige arbejde fylder for meget. “Alt, alt, alt for meget”, som en lærer siger. Den skriftlige eksamen betyder, at det skriftlige bliver nødt til at være et fokusområde i undervisningen, hvilket betyder, at det kan spænde ben for mundtligheden. Og det er netop mundtlighed, som flere af lærerne har haft fokus på i deres arbejde med verdensborger-perspektivet.

“Den skriftlige eksamensform er helt pseudo. Vi har alle disse maskiner, der kan hjælpe os.” (Lærerinterview)

I stedet ser lærerne gerne, at det skriftlige i højere grad får en rolle som en form for støttefunktion til det mundtlige, men ikke nødvendigvis som noget, der skal udprøves i sig selv.

Bilag 1: Deltagende skoler

TEMA: VERDENSBORGER I EN DIGITAL VERDEN

- **Holstebro Gymnasium og HF**
Projekttitle: *Digitale kulturmøder i fremmedsprogsundervisningen*
- **Midtsjællands Gymnasium**
Projekttitle: *Verdensborger i en digital verden*
- **Horsens Gymnasium og HF**
Projekttitle: *Virtuel interkulturel udveksling i fremmedsprogene*
- **Niels Brock Det Internationale Gymnasium**
Projekttitle: *Internationalisering og online platforme*

TEMA: DIGITALE SPROGVÆRKTØJER OG MULIGHEDSRUM

- **ZBC Vordingborg HTX**
Projekttitle: *Digitale sprogværktøjer i engelsk*
- **Aurehøj Gymnasium**
Projekttitle: *Det digitale sprogværktøj som makker*
- **Viborg Gymnasium**
Projekttitle: *Digitale værktøjer som virtuel partner til mundtlighedstræning i de gymnasiale uddannelser*
- **Gefion Gymnasium**
Projekttitle: *Motivation og styrkelse af mundtlig sprogproduktion i gymnasiet og på første år af universitetets BA-uddannelse*

Bilag 2: Oversigt over undersøgelsesspørgsmålene i de fire anvendte interviewguides.

Lærerinterviews (1. runde)

Interviewguiden til første runde af lærerinterviews tog afsæt i at få lærernes perspektiver på følgende undersøgelsesspørgsmål:

1. Hvilke erfaringer har lærerne fra deres undersøgelser og undervisningsforløb?
2. Hvordan kan digitale teknologier bidrage til at styrke elevernes interesser for fremmedsprog?
3. Hvordan kan digitale teknologier bidrage til elevernes motivation for fremmedsprog og fremmedsprogsundervisningen?
4. Hvad er mulighederne og potentialerne i digitale teknologier, og hvilke roller eller funktioner kan teknologierne spille i fremmedsprogsundervisningen?
5. Hvilke konsekvenser har inddragelsen af digitale teknologier for undervisningen og fagligheden?

Elevinterviews (1. runde)

Interviewguiden til første runde af elevinterviews tog afsæt i at få elevernes perspektiver på følgende undersøgelsesspørgsmål:

1. Hvilke erfaringer har eleverne med undervisningsforløbene med brug af digitale teknologier?
2. Hvordan kan digitale teknologier bidrage til at styrke elevernes interesser for fremmedsprog?

3. Hvordan kan digitale teknologier bidrage til elevernes motivation for fremmedsprog og fremmedsprogsundervisningen?
4. Hvad er mulighederne og potentialerne i digitale teknologier, og hvilke roller eller funktioner kan teknologierne spille i fremmedsprogsundervisningen?
5. Hvilke konsekvenser har inddragelsen af digitale teknologier for undervisningen og fagligheden?

Lærerinterviews (2. runde)

Interviewguiden til anden runde af lærerinterviews tog afsæt i følgende undersøgelses-spørgsmål:

1. Hvilke erfaringer har lærerne fra deres undersøgelser og undervisningsforløb?
2. Hvilke konsekvenser har inddragelsen af digitale teknologier for elevernes faglighed, dannelse og arbejdsmetoder?
3. Hvilke konsekvenser har inddragelsen af digitale teknologier for tilrettelæggelsen af undervisningen?
4. Hvordan kan digitale teknologier bidrage til at styrke elevernes interesser og motivation for fremmedsprog?
5. Hvad er mulighederne og potentialerne i digitale teknologier, og hvilke roller eller funktioner kan teknologierne spille i fremmedsprogsundervisningen?

Elevinterviews (2. runde)

Interviewguiden til anden runde af elevinterviews tog afsæt i følgende undersøgelses-spørgsmål:

1. Hvilke erfaringer har eleverne med undervisningsforløbene med brug af digitale teknologier?
2. Hvordan kan digitale teknologier ændre arbejdsformer og -metoder i arbejdet med fremmedsprog?
3. Hvordan kan digitale teknologier bidrage til elevernes interesse og motivation for fremmedsprog og fremmedsprogsundervisningen?
4. Hvilke konsekvenser har inddragelsen af digitale teknologier for undervisningen og fagligheden?
5. Hvad er mulighederne og potentialerne i digitale teknologier, og hvilke roller eller funktioner kan teknologierne spille i fremmedsprogsundervisningen?